HOUSING ENVIRONMENT 44/2023 WSPÓŁCZESNA ARCHITEKTURA MIESZKANIOWA W PRZESTRZENI MIASTA / CONTEMPORARY HOUSING ARCHITECTURE IN CITY SPACE e-ISSN 2543-8700 DOI: 10.4467/25438700SM.23.021.18482

KRYSTIAN PATYNA*, MAGDALENA WYSŁOCKA-KRZYSZCZAK**

Parki kieszonkowe w procesie rewitalizacji na przykładzie miasta Lublina

Pocket parks in the revitalization process on the example of the city of Lublin

Streszczenie

Celem niniejszego artykułu jest zbadanie wpływu parków kieszonkowych (dalej PK) powstałych w ramach budżetu obywatelskiego (dalej BO) na jakość terenów miejskich, objętych procesem rewitalizacji w Lublinie. W ramach badań poruszono problematykę rewitalizacji oraz udział społeczeństwa w budżecie partycypacyjnym. Ponadto przedstawiono wpływ zieleni na człowieka oraz idee PK z uwzględnieniem kontekstu historycznego. Analizie porównawczej poddano wybrane tereny i ich jakość przed i po zrealizowaniu PK. Jako metodę badawczą przyjęto kryteria jakościowe krajobrazu wg Jana Gehla z uwzględnieniem poprawy ochrony, komfortu i przyjemności, rozszerzone o trzy kryteria własnej waloryzacji. Wyniki badań przedstawiono na wykresie oraz zebrano w tabeli. Naniesione na mapę lokalizacje parków z uwzględnieniem ich dostępności dla pieszego o zasięgu 260 m stały się punktem wyjściowym do dalszych badań. Badania miały wykazać zależności pomiędzy poszczególnymi PK oraz istniejącymi terenami zielonymi (dalej TZ).

Abstrakt

The aim of this article is to investigate the impact of pocket parks (further PP) created as part of the participatory budget (further CB) on the quality of urban areas undergoing revitalization in Lublin. The research addresses the issues of revitalization and citizen participation in the budgetary process. Furthermore, it presents the influence of greenery on human well-being and the concept of pocket parks, taking historical context into account. Selected areas and their quality before and after the implementation of PP are subjected to comparative analysis. The research employs qualitative criteria for landscape quality according to Jan Gehl, incorporating improvements in protection, comfort, and enjoyment, supplemented by three criteria of self-valuation. The research findings are presented in a chart and summarized in a table. Mapped locations of parks, considering their pedestrian accessibility within a 260-meter radius, serve as a starting point for further investigation. The research aims to establish relationships between individual PP and existing green areas (further GS).

Słowa kluczowe: rewitalizacja, parki kieszonkowe, zieleń, Ghel, budżet obywatelski, partycypacja
Keywords: revitalization, pocket parks, greenery, Gehl, participatory budget, participation

WSTĘP

Brak zieleni lub źle urządzone tereny zielone w gęstej zabudowie miast to aktualny problem poruszany przez planistów i badaczy. Przemieszczając się po takich rejonach aglomeracji wyraźnie zauważamy, że w tkance urbanistycznej nie zarezerwowano wystarczającej ilości przestrzeni na realizację dużych założeń parkowych (Csomós, Farkas, Kovács, 2020widening social inequalities, and limited access to Urban Green Spaces (UGS; Sanesi, Chiarello, 2006). Widoczne są też liczne, mniejsze tereny z potencjałem na urządzenie zieleni. Można je zauważyć głównie w zdegradowanych dzielnicach. Ich brak zagospodarowania wynika z nieuregulowania praw własności gruntu oraz niskiej rentowności założeń. Ze względu na powyższe, planiści, społecznicy, organizacje NGO zaczynają dokładać starań by przekształcać takie miejsca w tymczasowe lub stałe PK (Liu, Wang, 2021). Mikro parki poprawiają estetykę miast oraz umożliwiają większej ilości społeczeństwa dostępności do zieleni rekreacyjnej w taki sposób, aby długość spaceru do parku nie przekraczała 10 minut. Jest to niemożliwe w miastach, w których parki o dużej powierzchni są zlokalizowane w centrach, a dostanie

INTRODUCTION

The absence of greenery or inadequately designed green spaces in densely populated urban areas is a pressing issue that has garnered attention from urban planners and researchers. As one traverses through such metropolitan regions, it becomes readily apparent that the urban fabric lacks sufficient allocated space for the realization of extensive park concepts (Csomós, Farkas, Kovács, 2020; Sanesi, Chiarello, 2006). Numerous smaller areas with potential for green development are also discernible, predominantly within deteriorated neighborhoods. Their lack of utilization stems from unresolved land ownership rights and the limited profitability of such undertakings. Given these circumstances, planners, community activists, and non-governmental organizations are beginning to make concerted efforts to transform these locations into either temporary or permanent PP (Liu, Wang, 2021). Micro parks enhance the aesthetics of cities and provide greater accessibility to recreational green spaces for a larger segment of the population, ensuring that the walking distance to a park does not exceed 10 minutes. This

* Krystian Patyna, mgr inż. arch., Wydział Budownictwa i Architektury, Politechnika Lubelska / Krystian Patyna, mgr inż. arch., Faculty of Civil Engineering and Architecture Lublin University of Technology, https://orcid.org/0000-0003-3450-7208, e-mail: k.patyna@pollub.pl
** Magdalena Wysłocka-Krzyszczak, mgr inż. arch. kraj., Wydział Planowania, Departament Inwestycji i Rozwoju, Urząd Miasta Lublin / Magdalena Wysłocka-Krzyszczak, mgr inż. arch. kraj., Planning Department, Investment and Development Department, Lublin City Hall, https://orcid.org/0009-0001-3099-9500, e-mail: wyslocka.magdalena@gmail.com

się do nich wymaga np. podróży środkami komunikacji zbiorowej (Cohen i in., 2014; Liu, Wang, 2021). Dodatkowo rozbudowa zielonej infrastruktury przyczynia się do redukcji wykluczenia społecznego. Jak wskazano w badaniach Cohen i in., dotyczących potencjału PK na zwiększenie aktywności fizycznej (Cohen i in., 2014), PK były chętniej odwiedzane przez mniej zamożną część społeczeństwa niż te duże oraz angażowały lokalne społeczności w ich powstawanie (Armato, 2017). Realizacja PK wpisuje się więc w proces rewitalizacji i wpływa na jakość życia mieszkańców. Historyczne doświadczenia (Armato, 2017; Biernacka, 2022) oraz efektywność działań zrealizowanych PK wpłynęły na wzrost ich popularności, co widać na przykładzie miasta Lublina. Miasto zrealizowało ponad dwadzieścia PK w ramach różnych edycji BO oraz inwestycji miejskich. Na potrzeby badań wzięto pod uwagę parki zrealizowane na przełomie lat 2015–2023 na obszarze objętym rewitalizacją (Lublin, 2017a; Lublin, 2017b), zgodnie z danymi uzyskanymi z Wydziału Zieleni Komunalnej Urzędu Miasta Lublin.

PROBLEMATYKA PARKÓW KIESZONKOWYCH W OBSZARZE REWITALIZACJI LUBLINA

Mieszkańców miast, placówki kultury, urzędy gmin, uczelnie wyższe, obiekty użyteczności publicznej, sektor przedsiębiorców i wielu innych jednostek oraz organizacji jednoczy proces rewitalizacji (Sejm, 2015). Ustawa o rewitalizacji narzuca obowiązek sporządzenia gminnych programów rewitalizacji, które mają na celu naprawę terenów zdegradowanych, przywrócenie funkcjonalności miejscom oraz wprowadzenie nowych pożądanych funkcji. Terenami, które najczęściej podlegają rewitalizacji są przestrzenie między blokami, tereny nad wodą, tereny poprzemysłowe, pokolejowe czy powojskowe (Nowaczyk, 2017).

Świadome zarządzanie zielenią miejską, gospodarowanie istniejącymi zasobami oraz tworzenie nowych terenów zielonych na przestrzeniach zdegradowanych wpisuje się w proces rewitalizacji (Wilkosz-Mamcarczyk, 2015). Zieleń stanowi nieodzowną część miast, niezbędną do prawidłowego funkcjonowania i rozwoju człowieka (Chojecka, 2014). Zgodnie z definicją ustawy o ochronie przyrody – zieleń pełni cztery zadania: estetyczne, rekreacyjne, zdrowotne i osłonowe (Sejm, 2004). Tereny zielone w mieście poprawiają mikroklimat, oczyszczają powietrze, przez co zwiększają komfort życia (Pokorski, Siwiec, 1969). Zieleń zaplanowana we właściwej relacji do otaczającej zabudowy, odpowiednio wysoka, o właściwej gęstości i doborze gatunkowym nasadzeń może w sposób istotny przyczynić się do regulacji temperatury otoczenia (Hou i in. 2022; Przesmycka, Kwiatkowski, Kozak, 2022).

Jak wynika z Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Lublina (dalej GPR) na lata 2021–2030 (Lublin 2020) dostępność do istniejących terenów zielonych jest niewystarczająca, a ich jakość bywa niska. Ponadto nie zauważa się ciągłości terenów zieleni miejskiej, które tworzyłyby spójną zieloną infrastrukturę Lublina. Wyżej

proves challenging in cities where large-scale parks are situated in central areas, requiring, for example, public transportation for access (Cohen et al., 2014; Liu, Wang, 2021). Furthermore, the expansion of green infrastructure contributes to the reduction of social exclusion. As indicated in Cohen et al. research regarding the potential of PP to increase physical activity (Cohen et al., 2014), PP were more frequently frequented by the less affluent segments of society than their larger counterparts and engaged local communities in their creation (Armato, 2017). The implementation of PP is thus aligned with the process of urban revitalization and impacts the quality of life for residents. Historical experiences (Armato, 2017; Biernacka, 2022), and the effectiveness of PP initiatives have contributed to their growing popularity, as evidenced by the example of the city of Lublin. The city has successfully realized over twenty micro parks through various editions of urban initiatives and municipal investments. For the purposes of this study, micro parks implemented between 2015 and 2023 in areas undergoing revitalization were taken into consideration (Lublin, 2017a; Lublin ,2017b), based on data obtained from the Municipal Greenery Department of the City of Lublin.

THE ISSIUE OF POCKET PARKS IN THE REVITALISATION AREA OF LUBLIN

The process of revitalization unites residents of cities, cultural institutions, municipal offices, higher education institutions, public utility facilities, the business sector, and many other entities and organizations (Sejm, 2015). The Revitalization Act imposes an obligation to develop municipal revitalization programs, aimed at the restoration of degraded areas, reinstating functionality to spaces, and introducing new desired functions. Areas most commonly subject to revitalization include spaces between buildings, waterfront areas, former industrial sites, railway or military areas (Nowaczyk, 2017).

Conscious management of urban greenery, the efficient use of existing resources, and the creation of new green areas in degraded spaces are integral components of the revitalization process (Wilkosz-Mamcarczyk, 2015). Greenery constitutes an essential aspect of cities, crucial for the proper functioning and development of human life (Chojecka, 2014). According to the definition in the Nature Conservation Act, greenery serves four purposes: aesthetic, recreational, health-related, and protective (Sejm, 2004). Green areas in the city improve microclimates and purify the air, thus enhancing the quality of life (Pokorski, Siwiec, 1969). Greenery, when planned in the right relationship to the surrounding built environment, with proper height, density, and species selection, can significantly contribute to temperature regulation in the vicinity (Hou et al., 2022), (Przesmycka, Kwiatkowski, Kozak, 2022).

As indicated in the Municipal Revitalization Program for the City of Lublin (further MRP) for the years

wymieniony program wskazuje na potrzebę modernizacji istniejących parków i skwerów oraz konieczność poprawy jakości zieleni. Zgodnie z klasyfikacją terenów zielonych (Pokorski, Siwiec, 1969) do terenów zieleni otwartej możemy zaliczyć m.in. PK. Parki kieszonkowe to miniskwery z licznymi nasadzeniami (Tokarska-Osyczka, Osyczka, 2017), z elementami małej architektury (siedziskami, elementami do gier (Babalis, 2020)). Różnice w wyposażeniu, formie czy nasadzeniach podyktowane są często lokalizacją parków, stopniem zdegradowania terenu, który podlega przekształceniu, a także klimatem. Pomimo różnic w nazewnictwie parklette, minipark, vest-pocket park lub vesty park (Mackos-Iwaszko, Karczmarz, 2013) idea założycielska tego typu parków jest wspólna. Ma ona na celu zwiększenie terenów biologicznych w mieście przy jednoczesnym wykorzystaniu terenów zdegradowanych, opuszczonych, zaniedbanych lub przywrócenia świetności terenom zapomnianym (Zachariasz, 2008).

Trend przekształcania zdegradowanej przestrzeni w PK stanowi istotny instrument w procesie rewitalizacji (Tokarska-Osyczka, Osyczka, 2017). Poprawia kwestie społeczne (Peschardt, Schipperijn, Stigsdotter, 2012) the use of urban green space (UGS, przestrzenne, środowiskowe redukując efekt „wyspy ciepła" (Hou i in. 2022; Przesmycka, Kwiatkowski, Kozak, 2022). Istotne tutaj jest planowanie i jakość nasadzeń zieleni. Polepszenie jakości życia dzięki zastosowaniu PK przejawia się więc w poprawie samopoczucia użytkowników, wrażeń estetycznych oraz aspektów środowiskowych (Tokarska-Osyczka, Osyczka, 2017). Przyczynia się do wzrostu percepcji dźwięku czy węchu (Borowska, 2016). Ponadto wpływa na redukcję stresu, poprawę jakości wypoczynku oraz zwiększenie wydolność organizmu (Biernacka, 2022; Cohen i in., 2014), co stało się jeszcze bardziej pożądane podczas pandemii Covid-19. Międzynarodowe badania (Ugolini i in., 2020) wykazały, że w trakcie pandemii zwiększyła się potrzeba kontaktu człowieka z zielenią, z uwagi na jej łagodzący wpływ na napięcia wywołane lockdownem (Liu, Wang, 2021; Ugolini i in., 2020). Ponadto jak wskazują badania właściwe zaprojektowana przestrzeń PK sprzyja zwiększeniu aktywności fizycznej (Peschardt, Schipperijn, Stigsdotter, 2012; Ugolini i in., 2020). Zastosowanie na terenie PK urządzeń do zabaw czy ćwiczeń umożliwia właściwy rozwój fizyczny dzieci i młodzież i zmniejsza odległości jaką musiały pokonywać do większych ośrodków rekreacyjno-sportowych, np. parków śródmiejskich (Cohen i in., 2014).

Historia PK rozpoczyna się w latach 30. XIX wieku w Nowym Jorku (Faraci, 1967). Brak dostępu do terenów zielonych, szczególnie w centrach miast zaowocowało tworzeniem mikro parków (Nowaczyk, 2017). Kolejnymi miastami, które zaczęły wprowadzać podobne założenia w latach 50. były Filadelfia, Baltimore i Waszyngton. Pomysłodawcą i orędownikiem tego przedsięwzięcia był profesor Karl Linn, który przeniósł swoje obserwacje i doświadczenia ze zrujnowanej II wojną światową Europy na grunt amerykański. We

2021–2030 (Lublin, 2020), the accessibility to existing green spaces is inadequate, and their quality often falls short. Additionally, there is a lack of continuity in the city's green areas, which would create a cohesive green infrastructure in Lublin. The program highlights the need for the modernization of existing parks and squares, as well as the necessity to improve the quality of greenery. According to the classification of green areas (Pokorski, Siwiec, 1969), PP can be categorized as open green spaces. PP are miniature squares with numerous plantings (Tokarska-Osyczka, Osyczka, 2017), featuring elements of small architecture such as seating and recreational elements (Babalis, 2020). Discrepancies in amenities, form, and plantings are often dictated by the location of the parks, the degree of degradation of the transforming terrain, and the local climate. Despite variations in nomenclature such as parklette, minipark, vest-pocket park, or vesty park (Mackos-Iwaszko, Karczmarz, 2013), the foundational idea behind these parks remains the same. Their purpose is to increase the city's biological areas while simultaneously utilizing degraded, abandoned, neglected, or forgotten spaces (Zachariasz, 2008).

The trend of transforming degraded spaces into PP serves as a significant tool in the revitalization process (Tokarska-Osyczka, Osyczka, 2017). It improves social (Peschardt, Schipperijn, Stigsdotter, 2012), spatial, and environmental aspects by reducing the "urban heat island" effect (Hou et al., 2022; Przesmycka, Kwiatkowski, Kozak, 2022). Crucial in this context is the planning and quality of green plantings. Enhancing the quality of life through the implementation of PP manifests in improved well-being of users, enhanced aesthetic experiences, and environmental benefits (Tokarska-Osyczka, Osyczka, 2017). It contributes to heightened perceptions of sound and smell (Borowska, 2016). Furthermore, it leads to stress reduction, improved leisure quality, and enhanced physical well-being (Biernacka, 2022; Cohen et al., 2014), which became even more desirable during the Covid-19 pandemic. International research (Ugolini et al., 2020) has shown an increased need for human interaction with greenery during the pandemic, owing to its soothing effects on the tensions caused by lockdowns (Liu, Wang, 2021; Ugolini et al. 2020). Additionally, well-designed pocket park spaces promote increased physical activity (Peschardt, Schipperijn, Stigsdotter, 2012; Ugolini et al., 2020). The inclusion of play or exercise equipment in PP allows for the proper physical development of children and adolescents while reducing the distances they need to travel to larger recreational and sports facilities, such as city-center parks (Cohen et al., 2014).

The history of PP dates back to the 19th century, particularly in New York City (Faraci, 1967). The lack of access to green spaces, especially in city centers, led to the creation of micro parks (Nowaczyk, 2017). Other cities that began adopting similar concepts in the 1950s included Philadelphia, Baltimore, and

współpracy z władzami miast powstał eksperymentalny program „parków sąsiedzkich". Te i europejskie doświadczenia przyczyniły się do obecnie ciągle zwiększającej się liczby PK (Faraci, 1967). Najbardziej znanymi ośrodkami PK na świecie są: Nowy Jork, Londyn, Kopenhaga oraz Hong-Kong (Tokarska-Osyczka, Osyczka, 2017). Idea PK stała się swoistą receptą na bardzo szybko postępujący proces dogęszczania miast, wzrostu liczby mieszkańców i nagłej, powiększającej się potrzebie bliskości zieleni (Hou i in., 2022). Na przykładzie kopenhaskiego osiedla Nordhavn można zauważyć, że pomimo wysokiej intensywności zabudowy, zastosowanie PK sprawiło, że użytkownik porusza się pomiędzy elementami otaczającej zieleni (Poklewski-Koziełł, 2018).

Potrzeby środowiskowe i szacunek do przestrzeni w procesie urbanizacji miast Polski przejawiały się już na przełomie XIX i XX wieku jako społeczny sprzeciw przeciwko ,,szpeceniu miast", co dało podwaliny dzisiejszej partycypacji (Böhm, 2006). Oddolne inicjatywy społeczne – wcześniej niesklasyfikowane w ustawach, jak zakładanie przedogródków przy klatkach schodowych czy ukwiecanie terenów przed balkonami, to przejaw potrzeb integracji oraz obcowania z naturą (Mackos-Iwaszko, Karczmarz, 2013). Odpowiedzią na te potrzeby stały się gminne narzędzia w postaci budżetu obywatelskiego jako szczególnej formy konsultacji społecznej (Sejm, 2018). Tym samym dano obywatelom możliwość współdecydowania, kreowania i oceny zasadności wskazywanych w budżecie obywatelskim inwestycji (Rzeńca, Sobola, 2018). Nieodzownym elementem procesu rewitalizacji jest udział społeczeństwa w procesie naprawczym terenów zdegradowanych (Nowaczyk, 2017). Zainteresowanie społeczeństwa tematem przyrody poskutkowało wyłonieniem z budżetu obywatelskiego odrębnej gałęzi – zielonego budżetu partycypacyjnego. Pierwszym miastem, które wprowadziło Zielony Budżet Obywatelski (dalej ZBO) był Lublin (Basińska i in., 2020). W ramach ZBO w Lublinie (Rzeńca 2018) mieszkańcy przez 2 miesiące w roku mogli zgłaszać pomysły na rewitalizację istniejących terenów zielonych lub tworzenie nowych. Pomysły te poddawane były ocenie ekspertów, podczas której sprawdzano zasadność wnioskowanej realizacji i prawa własności do gruntów. Spośród projektów, które przeszły pozytywną weryfikację, wyłoniono najlepsze w celu ich realizacji. Już podczas pierwszej edycji w 2017 r. udało się zrealizować pierwszy partycypacyjny PK w Lublinie (Rzeńca, 2018) ,,ogród kieszonkowy przy ul. Cyruliczej – miejsce, które pełni funkcję zielonej sali wykładowej". Kluczową rolą tego PK jest zmiana sposobu myślenia o zieleni, zachęta do udziału społeczeństwa w kreowaniu terenów zielonych, multifunkcjonalność edukacyjna i kulturalna w zieleni (Fundacja Krajobraz, 2017). Niestety obecnie park ten ulega degradacji z uwagi na brak kontynuacji pierwotnych założeń programowych i powinien zostać poddany dalszym procesom rewitalizacji. Choć nazwy projektów pozostałych realizacji z pierwszej edycji ZBO nie miały w sobie PK, to do

Washington. The visionary and advocate behind this initiative was Professor Karl Linn, who transferred his observations and experiences from war-ravaged Europe after World War II to the American context. In collaboration with city authorities, he established the experimental "neighborhood park" program. These initiatives, along with European experiences, have contributed to the ever-increasing number of PP (Faraci, 1967). The most well-known centers for PP worldwide include New York, London, Copenhagen, and Hong Kong (Tokarska-Osyczka, Osyczka, 2017). The concept of PP has become a remedy for the rapid urbanization, population growth, and the increasing need for proximity to green spaces (Hou et al., 2022). For example, in the case of the Nordhavn district in Copenhagen, despite high-density development, the implementation of PP allows users to move seamlessly among the surrounding green elements (Poklewski-Koziełł, 2018).

Historically, in the urbanization process of Polish cities, environmental needs and respect for space were already evident at the turn of the 19th and 20th centuries, manifesting as a social opposition to "urban eyesores." This laid the foundation for today's concept of participation (Böhm, 2006). Grassroots social initiatives - previously unclassified in laws, such as creating front gardens in front of stairwells or beautifying areas in front of balconies - reflect the need for integration and interaction with nature (Mackos-Iwaszko, Karczmarz, 2013). In response to these needs, municipal tools like the participatory budget were introduced as a special form of social consultation (Sejm, 2018). This gave citizens the opportunity to co-decide, create, and assess the feasibility of projects included in the participatory budget (Rzeńca, Sobola, 2018). Citizen involvement in the restoration of degraded areas is an essential element of the revitalization process (Nowaczyk, 2017). Public interest in nature led to the emergence of a separate branch in the participatory budget - the green participatory budget. Lublin was the first city to introduce the Green Participatory Budget (further GPB) (Basińska et al., 2020). Through the GPB in Lublin (Rzeńca, 2018), residents could submit ideas for the revitalization of existing green spaces or the creation of new ones for two months each year. These ideas were evaluated by experts to assess their feasibility and land ownership rights. Among the projects that passed the verification process, the best ones were selected for implementation. During the first edition in 2017, Lublin successfully implemented its first participatory pocket park, the "pocket garden on Cyrulicza Street – a place that serves as a green lecture hall" (Rzeńca, 2018). This pocket park played a key role in changing the way people think about green spaces, encouraging citizen participation in shaping green areas, and serving multiple educational and cultural functions within the green space (Fundacja Krajobraz, 2017). Unfortunately, this park is currently undergoing degradation due to a lack of continuity

takich możemy zaliczyć również niewielkie przestrzenie przy ulicach np. ul. Głębokiej/Narutowicza, ul. Lipowej/Chopina, ul. Zamojskiej, ul. Grottgera (Rzeńca, 2018). Analizowane PK w stanie istniejącym przedstawiono w formie zestawienia fotografii (il. 3). Na uznanie zasługuje edycja V, w której mieszkańcy zgłaszali miejsca do zmiany w ramach tzw. Miejsca dla Ciebie. Zgłoszone tereny to nic innego jak PK, które z założenia miały wykazywać się indywidualnym charakterem, oryginalnym designem, łatwą dostępnością dopasowaną do potrzeb mieszkańców.

Poprawa jakości życia w procesie rewitalizacji to spójne działania społeczno-ekonomiczne, urbanistyczno-architektonicznej i krajobrazowe (Basińska i in., 2020). Mówiąc o jakości życia należy przytoczyć 12 kryteriów jakościowych krajobrazu pieszego zamkniętych w trzech kategoriach: ochrony, komfortu i przyjemności, opisanych przez Profesora Jana Ghela (Gehl 2014), znakomicie znanego w lubelskim środowisku akademickim. Zasługi Profesora i jego humanistyczne podejście do rozwoju miast zyskały uznanie wśród Lublinian oraz Rady Kultury Przestrzeni w Lublinie, która ogłosiła rok 2014 rokiem Ghela. Poczucie bezpieczeństwa pieszych (w tym bezpieczeństwo komunikacyjne oraz minimalizowanie nieprzyjemnych doznań związanych z czynnikami atmosferycznymi) to priorytety profesora. Przez komfort rozumie on, między innymi, dostępność przestrzeni, możliwość spacerów, miejsce do podparcia i siedzenia, aktywizację zmysłów (miejsce do patrzenia, swobodnych rozmów) oraz aktywizację ruchową (zabawy i ćwiczenia). Przyjemność to doznania zmysłowe zapewnione dzięki dobremu designowi miejskiemu, roślinności, radość z przyjemnych czynników atmosferycznych i dostosowanie skali przestrzeni do człowieka. Spełnienie powyższych kryteriów wpływa pozytywnie na jakość życia mieszkańców oraz jest gwarantem poprawnie funkcjonującej przestrzeni (Gehl 2014).

METODA BADAWCZA

Na potrzeby przeprowadzonych badań pozyskano dane z Wydziału Zieleni Komunalnej Urzędu Miasta Lublin, które dotyczyły PK zrealizowanych na terenie Lublina w latach 2015–2023, o powierzchni poniżej 1000 m^2. PK z podziałem na lata powstania i lokalizację (w obszarze objętym programem rewitalizacji wyznaczonym w drodze uchwał (Lublin, 2017a; Lublin 2017b) i poza nim) zebrano w formie wykresu słupkowego (il.1).

Do przeprowadzenia analizy stanu badanych lokalizacji przed prowadzonymi pracami rewitalizacyjnymi wykorzystano archiwalne zasoby fotograficzne Google Maps w trybie Street View. Zostały one wykorzystane z uwagi na fakt, że stanowią spójną bazę danych archiwalnych. Następnie przy użyciu tego samego narzędzia prześledzono proces zmian, jakie następowały w analizowanej przestrzeni. Po zebraniu wniosków z kwerendy archiwalnej przystąpiono do obserwacji *in situ*. Obserwacje w terenie były prowadzone od lutego do maja 2023 roku, zarówno w dni robocze, jaki wolne od pracy,

in its initial programmatic goals and should undergo further revitalization processes. Although the names of the projects in the first GPB edition did not explicitly include pocket parks, some of the small spaces along streets like Głęboka/Narutowicza, Lipowa/Chopina, Zamojska, and Grottgera can be considered as such (Rzeńca, 2018). These existing pocket parks are presented in a series of photographs (ill. 3). The V edition of GPB is particularly noteworthy, as it allowed residents to submit places for change as part of "Places for You." The nominated areas were essentially pocket parks designed to have individual character, unique design, easy accessibility tailored to residents' needs.

Improving the quality of life in the revitalization process involves cohesive socio-economic, urban-planning, architectural, and landscape efforts (Basińska et al., 2020). When discussing quality of life, it's essential to reference the 12 quality criteria for pedestrian environments grouped into three categories: protection, comfort, and enjoyment, as described by Professor Jan Gehl (Gehl, 2014), a renowned figure in Lublin's academic community. Professor Gehl's contributions and his humanistic approach to urban development have gained recognition among Lublin's residents and the Council for the Culture of Space in Lublin, which declared 2014 as the "Year of Gehl." Pedestrian safety (including traffic safety and minimizing unpleasant experiences related to weather conditions) is a top priority for Professor Gehl. Comfort includes elements like space accessibility, the opportunity for walks, places to lean on or sit, sensory activation (places to look, engage in casual conversations), and physical activity (play and exercise). Enjoyment encompasses sensory experiences provided by good urban design, greenery, delight in favorable weather conditions, and scaling spaces to human needs. Meeting these criteria positively impacts the quality of life for residents and ensures the proper functioning of the urban space (Gehl, 2014).

RESEARCH METHOD

For the purposes of this study, data were obtained from the Municipal Greenery Department of the Lublin City Office, pertaining to pocket parks (PP) completed within the Lublin area from 2015 to 2023, with a surface area of less than 1000 m^2. The data was categorized based on the year of establishment and location, including areas covered by the revitalization program designated through resolutions (Lublin 2017a; Lublin 2017b), as well as areas outside of it. This information was then presented in the form of a bar chart (ill. 1).

To conduct an analysis of the condition of the studied locations before the revitalization works, archival photographic resources from Google Maps in Street View mode were utilized. These resources were chosen due to their comprehensive archive of historical data. Subsequently, the same tool was used to trace the changes that occurred in the analyzed area. After

w godzinach porannych, około południowych, popołudniowych i wieczornych. W oparciu o zebrane wnioski z analizy archiwalnej dokumentacji fotograficznej i przeprowadzonych badań terenowych opracowano tabelę waloryzacji PK (tabela 1) zawierających się w obszarze rewitalizacji. Stan obecny PK przedstawiono w formie zestawienia dokumentacji fotograficznej (Il. 2)

W tabeli (Tabela 1) zebrano kryteria jakościowe przestrzeni wg Jana Gehla (Gehl 2014) oraz dodano trzy autorskie kryteria, które uznano za istotne z punktu widzenia rewitalizacji. Wybór kryteriów opartych o teorię Gehla wynika z faktu, że jest ona nadal aktualna i adekwatna zarówno do sporządzania wytycznych dla przestrzeni projektowanych, jak i do oceny przestrzeni już zrewitalizowanych. Jan Gehl w latach 2008 i 2014 był gościem w Lublinie. Pierwszy raz w ramach Międzynarodowych Warsztatów Architektonicznych organizowanych przez Prezydenta Miasta, natomiast w roku 2014 był zaproszony wspólnie przez Urząd Miasta, środowisko akademickie Lublina i lokalne NGO. Jednocześnie rok 2014 ogłoszono rokiem Jana Gehla, w trakcie którego promowano dobre praktyki projektowe przestrzeni publicznych (Chęć-Małyszek, 2021). Ze względu na fakt, że podstawowe kryteria nie uwzględniają takich czynników, jak potencjał na dalszy rozwój danego miejsca, poprawa jakości zieleni czy udział społeczeństwa w kreowaniu danego miejsca (zarówno w sposób pośredni jak i bezpośredni), wprowadzono je jako dodatkowe, autorskie czynniki waloryzacji. Ze względu na specyfikę badanych przestrzeni w opinii autorów istotna jest, poza samą oceną poprawy jakości, ocena pod kątem możliwości rozwoju już istniejących miejsc.

Kolejnym badanym czynnikiem była zależność zachodząca pomiędzy lokalizacjami PK oraz ich odległość od TZ z obszaru rewitalizacji. Na potrzeby powyższej analizy posłużono się zasobami Geoportalu Lubelskiego oraz mapą zieleni miejskiej opracowanej w ramach GPR, która zakładała 260-cio metrowy zasięg dostępność TZ dla pieszego (Lublin, 2020). Jako zasięg oddziaływania PK przyjęto tożsamą odległość, tj. 260 m, liczoną od centralnego punktu danej lokalizacji, z uwzględnieniem przejść dla pieszych. Do pomiaru wykorzystano dane satelitarne stanowiące zasoby Google Maps. W oparciu o powyższe stworzono mapę z obszarem rewitalizacji, na którą naniesiono PK ze strefami oddziaływania oraz zachodzącymi zależnościami z TZ (il. 3). Wyniki analiz i wnioski zebrano i przedstawiono w formie opisowej i tabelarycznej (tabela 2).

WYNIKI BADAŃ

Najwięcej PK utworzono w roku 2022 r. (il. 1). Nie odnajduje się zależności ani reguły pomiędzy liczbą realizacji PK w obszarze rewitalizacji względem pozostałych obszarów miasta. W zestawieniu nie uwzględniono przestrzeni zielonych realizowanych w ramach ZBO o powierzchni powyżej 1000 m^2.

Na podstawie przeprowadzonych badań i zebranych wyników (tabela 1) stwierdzono, że nastąpiła znaczna poprawa stanu badanych przestrzeni. W zakresie

gathering insights from the archival query, on-site observations were carried out. Field observations were conducted from February to May 2023, on both working days and non-working days, during morning, midday, afternoon, and evening hours. Based on the findings from the analysis of the archival photographic documentation and the conducted field research, a valuation table for PP (Table 1) within the revitalization area was developed. The current state of the pocket parks was presented in the form of a compilation of photographic documentation (ill. 2).

In Table (Table 1), qualitative criteria for space quality, as per Jan Gehl (Gehl, 2014), were compiled alongside three additional criteria deemed significant from the perspective of revitalization. The choice of criteria based on Gehl's theory is justified by its continued relevance, being suitable for both providing guidelines for designed spaces and assessing spaces already revitalized. Jan Gehl visited Lublin in 2008 and 2014. He was a guest during the International Architectural Workshops organized by the Mayor of the City on the first occasion, and in 2014, he was invited jointly by the City Office, the academic community in Lublin, and local NGOs. In 2014, the "Year of Jan Gehl" was declared, during which best practices in designing public spaces were promoted (Chęć-Małyszek, 2021). Given that the basic criteria do not take into account factors such as the potential for further development of a place, improvement in green quality, or the involvement of the community in shaping a place (both indirectly and directly), these were introduced as additional, author-recommended valuation factors. Due to the specificity of the studied spaces, the authors consider it essential, beyond just assessing the improvement in quality, to evaluate them in terms of the potential for the development of existing places.

Another examined factor was the relationship between the locations of PP and their distance from GS within the revitalization area. For this analysis, the resources of the Lublin Geoportal and the urban greenery map developed within the GPR were used, which assumed a 260-meter reach of pedestrian access to GS (Lublin, 2020). The influence zone of the PP was taken as the same distance, i.e., 260 meters, measured from the central point of each location, taking pedestrian crossings into account. Satellite data from Google Maps resources were used for measurement. Based on the above, a map of the revitalization area was created, with PP and their influence zones overlaid, along with the dependencies on GS (ill. 4). The results of the analyses and conclusions were collected and presented in both descriptive and tabular forms (Table 2).

RESERCH FINDINGS

The highest number of PP was created in 2022 (ill. 1). There doesn't appear to be a clear relationship or rule between the number of PP implementations within the revitalization area compared to other areas of the city. It's important to note that green spaces with

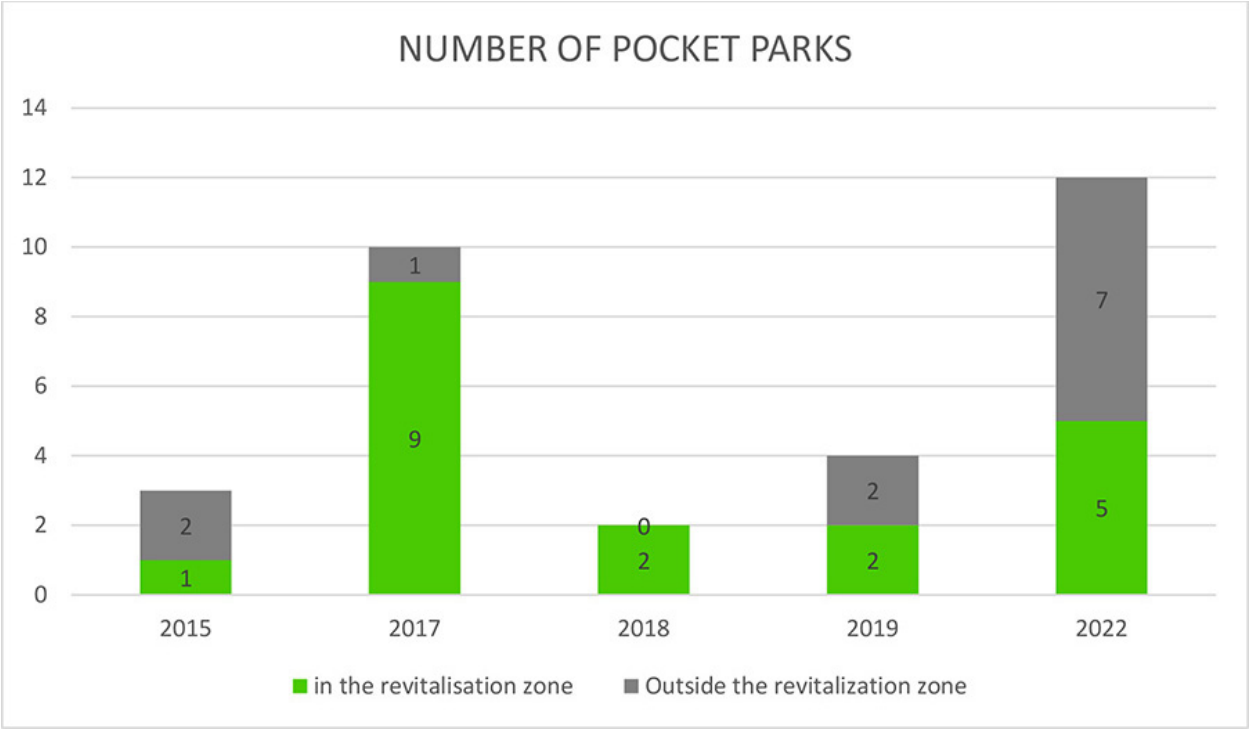
kryterium ochrony stwierdzono wzrost bezpieczeństwa przez wyeliminowanie udziału ruchu kołowego. W zależności od lokalizacji były to: odgrodzenie strefy parkingowej od strefy zielonej czy zabezpieczenie chodników przed możliwością wjazdu samochodów. Wcześniejsze zagospodarowanie przestrzeni umożliwiało niekontrolowane parkowanie pojazdów, co mogło generować wypadki z udziałem osób pieszych. Ochrona przed przestępczością poprawiła się głównie dzięki uporządkowaniu zieleni i zagospodarowaniu przestrzeni w sposób umożliwiający jej lepszą obserwację z dalszej odległości. Nie odnotowano istotnej poprawy ochrony przed nieprzyjemnymi czynnikami otoczenia. Większość lokalizacji znajduje się w bezpośredniej bliskości dróg o dużym natężeniu ruchu i przestrzeniach otwartych. Analizowane PK nie zostały osłonięte przegrodami czy zielenią izolacyjną. Stwierdzono natomiast wyraźną poprawę komfortu. W większości analizowanych miejsc nastąpiła poprawa jakości nawierzchni, głównie przez utwardzenie i wyrównanie terenu. Na brak poprawy nawierzchni przy ul. Głębokiej i Narutowicza wpływa zły stan chodnika, sąsiadującego z rewitalizowanym zieleńcem. W każdym z parków wprowadzono ławki, co w sposób oczywisty wpływa na poprawę komfortu odpoczynku w pozycji siedzącej. Zwiększenie możliwości obserwacji otoczenia zostało osiągnięte dzięki uporządkowaniu zieleni, wprowadzeniu wspomnianych siedzisk oraz usunięciu przeszkód wzrokowych. Poprawa w zakresie komunikacji werbalnej jest wynikową poprawy komfortu wypoczynku. Z uwagi na brak barier akustycznych w miejscach zlokalizowanych przy ruchliwych drogach należy uznać, iż jest to poprawa częściowa. Najmniej poprawiła się możliwość wypoczynku czynnego. Z prowadzonych obserwacji wynika, że główną przeszkodą w tym zakresie jest zbyt mała powierzchnia PK. Jednocześnie stwierdzono, że w części analizowanych terenów istnieje możliwość doposażenia ich w elementy umożliwiające aktywne formy wypoczynku. W żadnym PK nie zaobserwowano urządzeń umożliwiających odpoczynek w pozycji stojącej, jak np. podpory. Kryterium przyjemności w odbiorze przestrzeni można określić jako spełnione dla każdej z lokalizacji, głównie dzięki wprowadzeniu mebli miejskich i uporządkowaniu zieleni. W kategorii zastosowanych materiałów użyto głownie drewna, betonu architektonicznego, co dodatkowo przerwało monotonię krajobrazową. Ponadto w parkach zlokalizowanych w dzielnicy Dziesiąta, (poza parkiem przy ul. Pięknej), użyto elementy stalowe, które mają nawiązywać do poprzemysłowego charakteru otoczenia. W zależności od lokalizacji i zastosowanych rozwiązań poprawiła się ekspozycja na warunki atmosferyczne, np. słońce. W miejscach gdzie nie było możliwości wykorzystania istniejącej zieleni, w celu zacienienia wprowadzono np. pergole z pnączami.

Dodatkowej waloryzacji wg autorskich kryteriów poddano: poprawę jakości zieleni, potencjał miejsca do dalszego rozwoju oraz udział społeczeństwa w kreacji

an area above 1000 m^2, implemented as part of the GCB, were not included in this comparison.

Based on the conducted research and gathered results (Table 1), it was determined that there has been a significant improvement in the condition of the examined spaces. In terms of the "safety" criterion, there was an increase in safety by eliminating motorized traffic. Depending on the location, this included fencing off the parking area from the green area or securing sidewalks to prevent vehicle entry. The previous use of the space allowed for uncontrolled parking of vehicles, which could lead to accidents involving pedestrians. Crime prevention improved mainly due to the organization of greenery and the layout of the space, making it easier to observe from a distance. However, there was no significant improvement in protection against unpleasant environmental factors. Most locations are in close proximity to heavily trafficked roads and open spaces. The analyzed pocket parks were not shielded by barriers or isolating greenery. However, there was a clear improvement in comfort. In most of the analyzed areas, there was an improvement in the quality of the surface, mainly through hardening and leveling of the terrain. The poor condition of the sidewalk adjacent to the revitalized green area is responsible for the lack of improvement in surface quality at ul. Głęboka and Narutowicza. Benches were introduced in each of the parks, which obviously improved the comfort of sitting. Increased observation capabilities were achieved through the organization of greenery, the introduction of the aforementioned seating, and the removal of visual obstructions. There was an improvement in verbal communication as a result of the increased comfort of relaxation. However, due to the lack of acoustic barriers in places located near busy roads, this improvement can be considered partial. The possibility of active relaxation improved the least. The main obstacle in this regard is the small size of the PP based on the conducted observations. However, it was noted that in some of the analyzed areas, there is the possibility of equipping them with elements that allow for active forms of relaxation. No equipment allowing for standing relaxation, such as supports, was observed in any of the pocket parks. The "pleasure" criterion in the perception of space can be considered fulfilled for each location, mainly due to the introduction of urban furniture and the organization of greenery. In terms of the materials used, mainly wood and architectural concrete were used, which also broke the visual monotony of the landscape. Additionally, in the parks located in the Dziesiąta district (except for the park on ul. Piękna), steel elements were used to reference the industrial character of the surroundings. Depending on the location and the solutions used, exposure to weather conditions, such as sunlight, improved. In places where it was not possible to utilize existing greenery for shading, elements like pergolas with climbing plants were introduced.

Additional valuation based on authorial criteria was conducted in the following areas: improvement in

Il. 1. Zestawienie ilościowe parków kieszonkowych zrealizowanych w latach 2015-2022 w strefie rewitalizacji Miasta Lublin. Opracowanie: Krystian Patyna

Ill. 1. Quantitative summary of pocket parks realized between 2015 and 2022 in the revitalization zone of the City of Lublin. Compiled by: Krystian Patyna

miejsc. Analiza wskazuje na poprawę jakości zieleni w każdej lokalizacji, poza ulicą Krótką. Tam jedyna wprowadzona zieleń to krzewy w donicach w bardzo małej liczbie, co nie wpływa na rozwój zielonej architektury miasta. Niewiele ponad połowa analizowanych miejsc ma potencjał do dalszego rozwoju. Ograniczeniem jest mała powierzchnia PK, intensywność zagospodarowania terenu oraz stan prawny działek sąsiednich, uniemożliwiający ekspansję zieleni. PK przy ul. Cyruliczej przez brak użytkowania zgodnie z pierwotnym programem ulega procesowi degradacji, jednak posiada duży potencjał. Rewitalizacja każdego z PK była efektem konsultacji społecznych, dzięki czemu mieszkańcy mieli faktyczny wpływ na kształt i lokalizację przestrzeni.

W ramach dalszych badań poddano analizie zależności, jakie zachodzą pomiędzy PK a TZ i ich strefami oddziaływania (il. 3). Po naniesieniu lokalizacji PK na mapę sporządzoną w oparciu o GPR (Lublin 2020) stwierdzono, że większość PK zlokalizowanych jest w strefach oddziaływania TZ. PK nr 10 jest położony w bezpośrednim sąsiedztwie tych stref, natomiast PK 12-14 położone są poza tymi strefami. Po dokonaniu pomiaru odległości o zasięgu 260 m w ruchu pieszym naniesiono strefy oddziaływania PK. Po analizie naniesionych obszarów stwierdzono, że oddziaływanie PK 3-8 i 11 pokrywa się swoim zasięgiem ze strefami TZ. PK 1, 2 z uwagi na swoją lokalizację na obrzeżach stref TZ w nieznacznym stopniu wpływają na zwiększenie jej zasięgu. PK 9 i 10 są wyraźnym przedłużeniem stref oddziaływania TZ. PK 10 położony pomiędzy granicami

the quality of greenery, the potential for further development of the place, and the participation of the community in creating these spaces. The analysis indicates an improvement in the quality of greenery in each location, except for Krótka Street. There, the only greenery introduced is a limited number of shrubs in pots, which does not contribute to the development of the city's green architecture. Slightly more than half of the analyzed locations have the potential for further development. The limitation lies in the small size of the pocket parks, the intensity of land use, and the legal status of neighboring plots, which may prevent the expansion of greenery. The PP on Cyrulicza Street is undergoing a process of degradation due to its lack of use in accordance with the original program. However, it has significant potential. The revitalization of each PP resulted from community consultations, allowing residents to have a real impact on the shape and location of these spaces.

As part of further research, an analysis was conducted of the relationships between PP and GS along with their influence zones (ill. 3). After overlaying the locations of the pocket parks on the map prepared based on MRP (Lublin 2020), it was observed that most pocket parks are located within the influence zones of the GS. PP 10 is situated in close proximity to these zones, while PP 12-14 are located outside these zones. After measuring distances within a 260-meter pedestrian radius, the influence zones of the pocket parks were added to the map. Upon analyzing the overlaid areas, it was noted that the influence areas of PP 3-8 and 11 coincide with the

Lp	Location	Area [m2]	O1	O2	O3	K1	K2	K3	K4	K5	K6	P1	P2	P3	W1	W2	W3
1	Cyrulicza st.	160	+	+	-	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2	Grodzka 11 st.	95	0	+	-	-	-	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+
3	Misjonarska st.	670	0	+	-	-	-	+	+	+	-	-	+	+	+	+	+
4	Lipowa 12 st.	256	0	+	-	+	-	+	+	+	-	+	+	+	+	-	+
5	Krótka st.	55	+	+	-	-	-	+	+	+	-	+	-	+	-	+	+
6	Zesłańców Sybiru/Peowiaków st.	100	0	-	-	+	-	+	+	+	-	+	+	+	+	-	+
7	Grottgera 8 st.	90	+	+	+	+	-	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+
8	Chmielarczyka st.	66	0	+	-	+	-	+	+	+	-	+	+	+	+	-	+
9	Lipowa/Cmentarz st.	215	+	-	-	+	-	+	+	+	-	+	+	+	+	-	+
10	Chopina/Narutowicza st.	106	+	+	-	+	-	+	-	+	-	+	+	+	+	-	+
11	Głęboka/Narutowicza st.	134	0	+	-	-	-	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+
12	Nowy Świat/Kunickiego st.	95	+	+	-	+	-	+	+	+	-	+	+	+	+	-	+
13	Piękna 10 st.	400	0	+	-	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
14	Próżna/Kunickiego st.	104	0	-	-	+	-	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+
	SUMA	2456	6	11	1	10	0	14	13	14	2	13	13	14	13	8	14
+ Improvement, - lack of improvement, 0 does not apply																	

	Protection
O1	Protection from traffic and traffic accidents (improving pedestrian safety)
O2	Protection from crime and violence (improving security for users around the clock, improving lighting)
O3	Protection from the unpleasant effects of the environment (shielding from noise, dust, wind)
	Comfort
K1	Improved pedestrian comfort (no barriers, improved pavement quality, improved accessibility for people with disabilities)
K2	Improving comfort when standing (use of standing areas, supports)
K3	Improving comfort while seated (use of seating areas, benches, seats)
K4	Improvement of comfort during observation of the surroundings from the pocket park area (attractiveness of the observed space, lack of obscurity)
K5	Improving the comfort of verbal and non-verbal communication of users (friendly conversation space, noise protection)
K6	Improving the comfort of active leisure (use of equipment for play, games, exercise)
	Pleasure
P1	Pleasant perception of the place (scale of the park in relation to its surroundings)
P2	Pleasure of positive atmospheric factors (sun exposure, shade)
P3	Perceptual pleasure of the place (urban design, quality of materials, composition)
	Own quality valorisation
W1	Improving the quality of greenery (use of new plantings, increasing the proportion of green areas)
W2	Potential of the site (assessment of the potential of the space for further development, expansion of functions, retrofitting)
W3	Public participation in the creation of the place (public consultation)

Tabela 1. Waloryzacja parków kieszonkowych zrealizowanych w strefie rewitalizacji Miasta Lublin. Opracowanie: Krystian Patyna
Table 1. Valorization of pocket parks realized in the revitalization zone of the City of Lublin. Compiled by: Krystian Patyna

stref oddziaływania TZ stanowi łącznik między nimi. PK 12-14 położone są zasięgiem stref oddziaływania TZ. Pomiędzy wskazanymi lokalizacjami zachodzi wzajemne oddziaływanie i nakładanie się stref w ich brzegowych odcinkach.

WNIOSKI

Zieleń w mieście jest ważnym czynnikiem podnoszącym jego atrakcyjność, korzystnie oddziaływującym na mieszkańców. Silna urbanizacja, ceny gruntów, rentowność inwestycji utrudniają realizację nowych TZ o dużych powierzchniach. Alternatywą dla parków wielkopowierzchniowych są PK. Jak wynika z przeprowadzonych analiz i obserwacji, ogólnodostępna zieleń nawet w małej skali poprawia estetykę miejską. Dodatkowo wprowadzenie elementów małej architektury poprawia dostępność przestrzeni i wpływa na jej dalszy rozwój. Czynnikami istotnymi są również poprawa bezpieczeństwa oraz urozmaicenie przestrzeni. Implementacja urządzonej zieleni miejskiej w małej skali w sposób pozytywny uzupełnia program dużych TZ. W lokalizacjach, w których oddziaływanie TZ jest małe lub nie występuje, małe tereny zielone stanowią dobrą alternatywę. Wykreowanie sieci PK, pokrywających swoimi zasięgami sumarycznie dużą przestrzeń, poprawi dostępność zieleni w tkance miejskiej. Kolejnym ważnym aspektem jest udział społeczności w tworzeniu

GS zones. PP 1 and 2, due to their location on the outskirts of the GS, have a minimal impact on extending their reach. PP 9 and 10 are clear extensions of the GS influence zones. PP 10, positioned between the boundaries of the GS influence zones, serves as a connector between them. PP 12-14 fall within the reach of the GS influence zones. Mutual interactions and overlapping zones occur between these specified locations at their peripheral segments.

CONCLUSIONS

Greenery in the city is an important factor that enhances its attractiveness and has a positive impact on residents. Strong urbanization, land prices, and the profitability of investments make it challenging to establish new, large area GS. PP provide an alternative to large-scale parks. As evidenced by the analyses and observations conducted, easily accessible greenery, even on a small scale, enhances the urban aesthetics. Furthermore, the introduction of small architectural elements improves the accessibility of space and contributes to its further development. Safety improvement and spatial diversification are also significant factors. The implementation of well-designed small urban green spaces positively complements the program of large GS. In locations with limited or no influence from GS, small green areas serve as a good alternative. The creation of

DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA PARKÓW

1. Cyrulicza/Furmańska st.

2. Akacjowa st.

3. Misjonarska st.

4. Lipowa 12 st.

5. Krótka st.

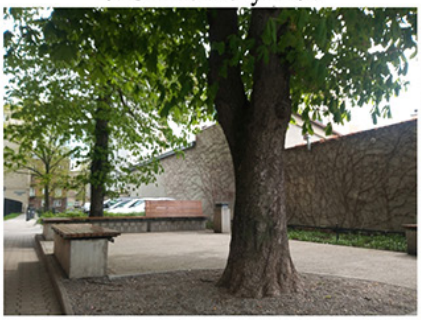
6. Peowiaków/Zesłańców Sybiru st.

7. Grottgera st.

8. Chmielarczyka st.

9. Lipowa st., Cmentarz

10. Chopina/Narutowicza st.

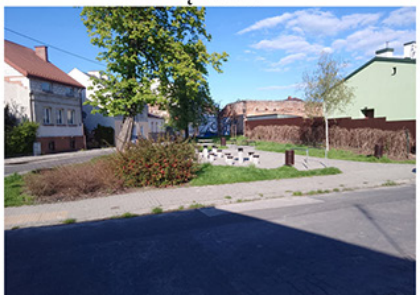
11. Głęboka/Narutowicza st.

12. Kunickiego/Nowy Świat st.

13. Piękna st.

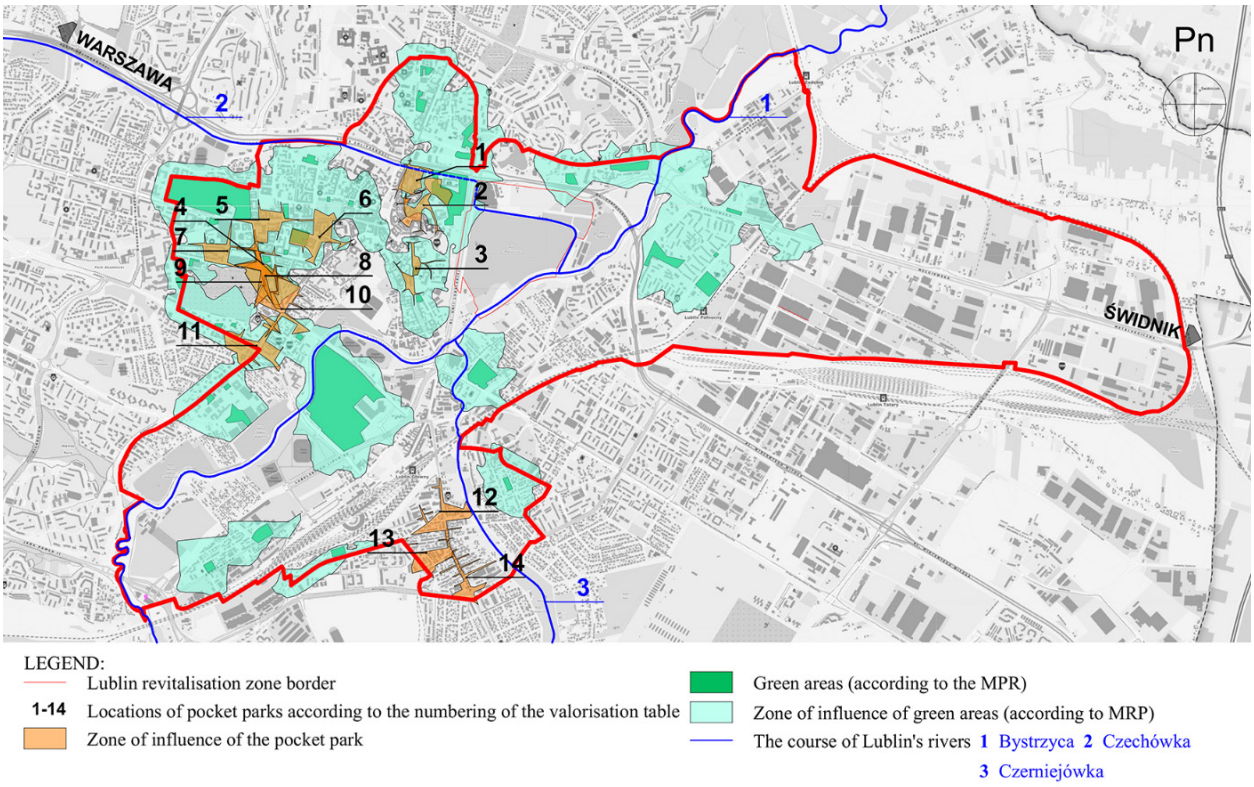

14. Kunickiego/Próżna st.

II. 2. Zestawienie parków kieszonkowych w stanie istniejącym. Opracowanie: Krystian Patyna

III. 2. Overview of pocket parks in the existing state. Compiled by: Krystian Patyna

Il. 3. Mapa stref oddziaływań pomiędzy parkami kieszonkowymi i terenami zielonymi. Źródło: mapa - Geoportal Lubelski. Opracowanie: Krystian Patyna

Ill. 3. Map of zones of interaction between pocket parks and green areas. Source: map - Geoportal Lublin. Compiled by: Krystian Patyna

takich przestrzeni. Partycypacja społeczna w tworzeniu PK pozwala na dostosowanie zastanej przestrzeni do potrzeb jej użytkowników. Ważnym wnioskiem, jaki nasuwa się z poczynionych obserwacji, jest ewaluacja rewitalizowanych przestrzeni. Sama poprawa jakości jest czynnikiem istotnym, zaś dalsze jej rozwinięcie powinno być równie ważne. Zwiększenie repertuaru programów PK o nowy program i doposażenie o nowe elementy, może przyczynić się do dalszej kreacji poszczególnych miejsc, której autorami będą użytkownicy. Należy przy tym pamiętać by dbać o już istniejące PK, by zapobiec ich degradacji.

W celu usprawnienia zielonej infrastruktury Lublina warte rozważenia jest stworzenie katalogu wszystkich ogólnodostępnych terenów zielonych wraz z opracowaniem ich zasięgów, potencjałów oraz powiązań. Uwidoczniłoby to tereny dla nowych PK, które mogłyby uzupełnić program funkcjonalny, np. danej dzielnicy. Do określenia pełni możliwości i wpływów konieczne są dalsze badania, zarówno w kontekście studiów przypadku, lokalizacji nowych miejsc czy konieczności rezerwacji działek pod przyszłe parki w strukturze miasta.

a network of PP covering a substantial urban area will enhance greenery accessibility within the urban fabric. Another important aspect is the involvement of the community in creating such spaces. Community participation in the development of PP allows for the adaptation of existing spaces to the needs of their users. A key takeaway from the observations made is the evaluation of revitalized spaces. While improving their quality is crucial, it is equally important to focus on their continued development. Expanding the repertoire of PP programs and adding new elements can contribute to further creativity in individual spaces, with users as their authors. It is essential to maintain existing PP to prevent their degradation.

To enhance Lublin's green infrastructure, it is worth considering the creation of a catalogue of all publicly accessible green areas, along with the development of their scopes, potentials, and connections. This would highlight areas for new public spaces that could complement the functional program of a specific district, for example. To determine the full possibilities and impacts, further research is necessary, including case studies, the identification of new locations, or the necessity of reserving plots for future parks within the city's urban structure.

Lp.	Zdiagnozowane problemy	Określenie działań rozwiązujących zdiagnozowane problemy
1	Zbyt jednorodna funkcja istniejących parków kieszonkowych	Zmiana funkcji istniejących PK (np. wprowadzenie elementów umożliwiających aktywny wypoczynek). Projektowanie nowych PK o większym zróżnicowaniu funkcji.
2	Przypadkowość lokalizacji parków kieszonkowych	Przeprowadzenie analizy obszaru objętego rewitalizacją w celu wytypowania lokalizacji pod nowe PK, tak aby mogła wytworzyć się spójna całość.
3	Brak połączeń w ruchu pieszym pomiędzy wszystkimi lokalizacjami	Tworzenie nowych PK w oparciu o analizę możliwych lokalizacji. W pierwszej kolejności należy uzupełnić luki połączeń w istniejącym układzie PK. W dalszych etapach należy lokalizować nowe PK tak, aby możliwe było pokrycie siatką połączeń pomiędzy nimi jak największej powierzchni Miasta.
4	Brak zapisów w planach miejscowych rezerwujących przestrzeń pod lokalizację PK	Korekta zapisów planów miejscowych. Zapisy należy korygować po dokonaniu analiz lokalizacyjnych, wskazujących miejsca zarezerwowane pod lokalizację PK.
5	Nieuregulowane stany prawne gruntów na terenie miasta ograniczające możliwości lokalizacji nowych PK	Konieczność regulacji stanów prawnych gruntów.
6	Brak inicjatyw kierowanych do wspólnot mieszkaniowych, instytucji, właścicieli prywatnych w celu nawiązania współpracy z Miastem. Brak możliwości lokalizowania PK częściowo lub ogólnodostępnych na terenach nie będących własnością Miasta.	Stworzenie programu współpracy pomiędzy Miastem a właścicielami gruntów, pozwalającego na kreowanie przestrzeni częściowo lub ogólnodostępnych nie tylko na terenach miejskich.

Tabela 2. Podsumowanie problematyki i możliwych rozwiązań wskazanych problemów. Opracowanie: Krystian Patyna

Table 2. Summary of the issues and possible solutions to indicated problems. Compiled by: Krystian Patyna

BIBLIOGRAFIA/REFERENCES

[1] Armato F., 2017, *Pocket Park: Product Urban design*, w: *The Design Journal*, Vol. 20, no. sup1, s. S1969-S1878.

[2] Babalis D., 2020, *A new typology of pocket parks: inspiring small spaces for changing cities,* w: *Proceedings of the Institution of Civil Engineers - Urban Design and Planning,* Vol. 173, no. 3, s. 108-117.

[3] Basińska P., Spadło K, Pawińska M, Kowalska W., 2020, *Kształtowanie zieleni w procesach rewitalizacj* Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Warszawa-Kraków.

[4] Biernacka M., 2023, *Podaż terenów zieleni w mieście. Jakość życia, standardy planowania, wartość* w: *EkoMiasto #Środowisko. Zrównoważony, inteligentny i partycypacyjny rozwój miast wydanie 2*, red. A. Rzeńca, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 257-270.

[5] Böhm A., 2006, *Planowanie przestrzenne dla architektów krajobrazu : o czynniku kompozycji,* Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków.

[6] Borowska M., 2016, *Dźwięk i zapach w przestrzeni miejskiej; w poszukiwaniu nowych rozwiązań* w: *Czasopismo Naukowe „Historia i Kultura"*, nr 30/2016, s. 36-49.

[7] Chęć-Małyszek A., 2021, *Criteria of livable public spaces quality. Case study analysis on the example of selected public spaces Lublin, Poland* w: *Teka Komisji Architektury, Urbanistyki i Studiów Krajobrazowych*, Vol. 17 no.2, s. 55-75.

[8] Chojecka A., 2014, *Znaczenie terenów zielonych w przestrzeni publicznej oraz ich wpływ na jakość życia miejskiego* w: *Rynek - Społeczeństwo – Kultura*, nr 1(9), s. 48-54.

[9] Cohen D.A., Marsh T., Williamson S., Han B., Derose K.P., Golinelli D., McKenzie T.L., 2014, *The Potential for Pocket Parks to Increase Physical Activity*, w: *American journal of health promotion:AJHP*, Vol. 28, no. 3 0, s. S19-S26.

[10] Csmós G., Farkas J. Z., Kovács Z., 2020, *Access to urban green spaces and environmental inequality in post-socialist cities,* w: *Hungarian Geographical Bulletin*, Vol 69, no. 2, s. 191-207.

[11] Farraci P., 1967, *Vest Pocket Parks* w: *American Planning Association,* Raport no. 229, s.1-16.

[12] Gehl J., 2014, *Miasta dla ludzi*, Wydawnictwo RAM, Kraków.

[13] Hou J., Wang Y., Zhou D., Gao Z., 2020, *Environmental Effects from Pocket Park Design According to District Planning Patterns—Cases from Xi'an, China* w: *Atmosphere*, Vol 13, no. 2.

[14] Liu S., Wang X., 2021, *Reexamine the value of urban pocket parks under the impact of the COVID-19* w: *Urban Forestry & Urban Greening*, Vol 64.

[15] Urząd Miasta Lublin, 2017,*Uchwała nr 735/XXIX/2017 Rady Miasta Lublin z dnia 27 kwietnia 2017 r.*, Lublin.

[16] Urząd Miasta Lublin, 2017, *Uchwała nr 868/XXXIII/2017 Rady Miasta Lublin z dnia 12 października 2017 r.*, Lublin.

[17] Urząd Miasta Lublin, 2020, *Gminny program rewitalizacji dla miasta Lublina na lata 2021-2030*, Lublin.

[18] Mackos-Iwaszko E., Karczarz K., 2013, *Rośliny ozdobne stosowane w ogrodach podręcznych* w: *Teka Komisji Architektury, Urbanistyki i Studiów Krajobrazowych*, Vol. 9 no.1, s. 70-78.

[19] Nowaczyk M., 2017,*Katalog metod i form humanzacji przestrzeni miejskich. Część 1* w: *Zeszyty Naukowe Uczelni Vistula,* Vol. 57, no. 6, s. 42-55.

[20] Peschardt K. K, Schipperijn J., Stigsdotter U. K., 2012, *Use of Small Public Urban Green Spaces (SPUGS)* w: *Urban Forestry & Urban Greening,* Vol. 11, no. 3, s. 235–244.

[21] Poklewski-Koziełł D., 2018, *Rola terenów nadbrzeżnych i parków kieszonkowych w kształtowaniu środowiska mieszkaniowego na przykładzie osiedla Nordhavnen w Kopenhadze* w: *Środowisko Mieszkaniowe,* nr 24, s. 74-81.

[22] Pokorski J., Siwiec A., 1998, *Kształtowanie terenów zieleni:. Podręczki dla technikum ogrodniczego*, Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa.

[23] Przesmycka N., Kwiatkowski B., Kozak M., 2022, *The Thermal Comfort Problem in Public Space during the Climate Change Era Based on the Case Study of Selected Area in Lublin City in Poland* w: *Energies*, Vol.15, no. 18.

[24] Rzeńca A., 2018, *Zielone budżety partycypacyjne* w: *Zrównoważony rozwój zastosowania 6,* red. Bergier T., Kronenberg J., Fundacja Sędzimira, Kraków, s. 119-132.

[25] Rzeńca A., Sobola A., 2018, *Budżet obywatelski, jako instrument kształtowania przestrzeni miasta – przykład Łodzi i Katowic* w: *Biuletyn Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN,* No. 272, s. 205-2015.

[26] Sanesi G., Chiarello F., 2006, *Residents and urban green spaces: The case of Bari* w: *Urban Forestry & Urban Greening*, Vol. 4, no. 3, s. 125–134.

[27] Sejm, 2004, *Dz.U. 2004 nr 92 poz. 880.*

[28] Sejm, 2015, *Dz.U. 2015 poz. 1777.*

[29] Sejm, 2018, *Dz.U. 2018 poz. 130.*

[30] Tokarska-Osyczka A., Osyczka D., 2017,*Parki kieszonkowe – trend w kształtowaniu przestrzeni miejskiej* w: *Zeszyty Naukowe. Inżynieria Środowiska / Uniwersytet Zielonogórski*, Vol. nr 168 (48), s. 83-89.

[31] Ugolini F., Massetti L., Calaza- Martínez P., Cariñanos P., Dobbs C., Ostoić S. K., Marin A. M., Pearlmutter D., Saaroni H., Šaulienė I., Simoneti M., Verlič A., Vuletić D, Sanesi G., 2020, *Effects of the COVID-19 pandemic on the use and perceptions of urban green space: An international exploratory study* w: *Urban Forestry & Urban Greening*, Vol. 56.

[32] Wilkosz-Mamcarczyk M., 2015, *Rola zieleni w procesach rewitalizacji miast (w kontekście zrównoważonego rozwoju) – Rozprawa doktorska.* Politechnika Krakowska, Wydział Architektury, Kraków.

[33] Zachariasz A., 2008, *Ogród publiczny w centrum miasta – przemiany funkcji i formy* w: *Czasopismo Techniczne. Architektura,* nr z.4-A/2008, s. 295-304.

ŹRÓDŁA INTERNETOWE/ONLINE SOURCES

[34] Park Kieszonkowy „Pracownia w Przestrzeni", czyli pierwsza w Polsce Zielona Sala Wykładowa. FUNDACJA KRAJOBRAZY, http://fundacjakrajobrazy.pl/park-kieszonkowy-pracownia-przestrzeni-czyli-pierwsza-polsce-zielona-sala-wykladowa/ (access: 14 kwiecień 2023).